

BAROKNÍ PRAHA – BAROKNÍ ČECHIE

1620–1740

Sborník příspěvků z vědecké konference o fenoménu baroka v Čechách,
Praha, Anežský klášter a Clam-Gallasův palác, 24.–27. září 2001

Sestavili Olga Fejtová, Václav Ledvinka, Jiří Pešek a Vít Vlnas

SCRIPTORIVM

Praha 2004

OBSAH

CONTENTS

I. Barokní Praha a barokní Evropa. Hudba / The Baroque Prague and the Baroque Europe. Music.....	11
<i>Tomislav Volek</i> , Význam italské opery pro české baroko / Significance of the Italian opera for the Czech Baroque.....	13
<i>Milada Jonášová</i> , Semiramide riconosciuta – opera k pražské korunovaci Marie Terezie 1743 / Semiramide riconosciuta – opera on the Prague coronation of Maria Theresa in 1743	19
<i>Jiří Mikuláš</i> , „Echo“. Vícesborové kompozice v hudebním životě Čech druhé poloviny 18. století / “Echo”. Multichoral compositions in the musical life of Bohemia of 2 nd half of 18 century.....	69
<i>Václav Kapsa</i> , Nový hudební druh v Čechách – sólový koncert v tvorbě pražských skladatelů vrcholného baroka / A new musical genre in Bohemia – the solo concert in the production of the Prague composers of High Baroque	75
<i>Michaela Freemanová</i> , Italské oratorium v českých zemích na sklonku 17. a v 18. století / The Italian oratorio in the Czech lands at the end of 17 th and in 18 th centuries	87
<i>Marc Niubò</i> , Leopold I. a hudba císařského dvora v Praze v letech 1679–1680 / Leopold I and the music of the Imperial court in Prague in the period of 1679–1680.....	95
II. Praha v baroku a její postavení mezi velkými rezidenčními a nerezidenčními městy střední Evropy – centrum a periferie v proměnách barokní kultury / Prague in Baroque and its position among big residential and non-residential towns of Central Europe – the centre and the periphery in the transformations of the Baroque culture.....	133
<i>Jiří Pešek</i> , Praha a Vídeň v baroku – centrum a periferie v proměnách barokní kultury? / Prague and Vienna in Baroque – the centre and the periphery in the transformations of the Baroque culture?	135
<i>Hellmut Lorenz</i> , Praha a Vídeň – srovnání dvou barokních „rezidenčních měst“ / Prague and Vienna – comparison of two Baroque “residential towns”	151
<i>Svatava Raková</i> , Fenomén „evropských“ měst 17. století v transatlantické perspektivě / Phenomenon of the “European” towns of 17 th century in the transatlantic perspective.....	163
<i>Gernot Heiss</i> , Mezi ochranou a ohrožením: italská a židovská obec v Praze a ve Vídni v 16. a 17. století ve zprávách jezuitů / Between the protection and jeopardy: the Italian and Jewish communities in Prague and in Vienna in 16 th and 17 th centuries in the Jesuits’ reports.....	177

III. Barokní Praha a barokní Evropa. Výtvarné umění a architektura: proces vzniku díla / The Baroque Prague and the Baroque Europe. Visual arts and architecture: the process of creating artwork.....	191
<i>Mojmír Horyna, Několik poznámek ke vztahu hmoty a prostoru vrcholně barokní architektury / Several reflections on the relation between mass and space of the High Baroque architecture</i>	<i>193</i>
<i>Dalibor Veselý, Světlo a nekonečno v barokní architektuře / Light and infinity in the baroque architecture</i>	<i>223</i>
<i>Petr Macek, Barokní stavitelství / Baroque architecture</i>	<i>245</i>
<i>Milan Pavlík, Proces vzniku barokního architektonického díla z přelomu 17. a 18. století. Návrh, prováděcí výkresy, realizace, autorství / Process of building an architectonic structure at the turn of 18th century. Design, working drawings, execution, authorship.....</i>	<i>261</i>
<i>Petr Fidler, Římský akademismus v Praze. Jean Baptiste Mathey, Domenico Martinelli – inter principes famosus a Carlo Fontana – celebrissimo architetto di Roma / The Roman academism in Prague. Jean Baptiste Matthey, Domenico Martinelli – inter principes famosus and Carlo Fontana – celebrissimo architetto di Roma</i>	<i>273</i>
<i>Johana Bronková-Kofroňová, Ideální předobrazy a sakrální architektura období baroka / Ideal prototypes and sacral architecture in the Baroque period</i>	<i>295</i>
IV. Praha a Čechy v rámci habsburské monarchie a říše v 17. a 18. století / Prague and Bohemia within the Hapsburg monarchy and Empire in 17th and 18th centuries.....	333
<i>Jaroslav Pánek, Praha a české země v rámci habsburské monarchie a římsko-německé říše v 17. a 18. století. Několik úvodních tezí k tematickému bloku příspěvků / Prague and the Czech lands within the Hapsburg monarchy and the Roman-German Empire in 17th and 18th centuries. Introductory theses</i>	<i>335</i>
<i>Petr Vorel, Praha a české země ve finančním systému doby baroka / Prague and the Czech lands in the financial system of the Baroque period</i>	<i>341</i>
<i>Tomáš Knoz, Barokní Morava mezi Čechií a Vídní. Šlechtici a jejich sídla. Umělci a jejich díla / The Baroque Moravia between Bohemia and Vienna. Noblemen and their seats. Artists and their works</i>	<i>349</i>
<i>Jiří Mikulec, Lidový (naivní) monarchismus v barokních Čechách a jeho zdroje / Popular (naive) monarchism in the Baroque Bohemia and its sources.....</i>	<i>363</i>
V. Barokní Praha a barokní Evropa. Výtvarné umění a architektura: osobnosti a vlivy / The Baroque Prague and the Baroque Europe. Visual arts and architecture: personalities and influences.....	377
<i>Jan Royt, Uměleckohistorická literatura věnovaná baroknímu malířství a sochařství v Čechách / Art-historical literature devoted to the Baroque painting and sculpture in the Czech lands.....</i>	<i>379</i>

<i>Petra Nevímová</i> , Poznámka k ikonografii jezuitského řádu / Reflection on the iconography of the Jesuit Order.....	389
<i>Petr Fidler</i> , Opus italicum aneb Italské základy barokní vzdělanosti stavitelské / Opus italicum or Italian fundamentals of the Baroque architectonic scholarship	403
VI. Bohemia pia – podoby zbožnosti a víry, otázky svědomí v baroku / Bohemia pia – devotion and faith, the issues of conscience in Baroque	425
<i>Martin Svatoš</i> , Problémy a otázky studia náboženského života v Čechách v letech 1620–1760. Teze / The issues of the study of religious life in the Czech lands in the period between 1620 and 1760. Theses	427
<i>Martin Wernisch</i> , Proměna českého evangelictví v pobělohorském období / Transformation of the Czech Evangelicalism in the period after the Battle of the White Mountain	435
<i>Olga Fejtová</i> , Rekatolizace v městech pražských v době pobělohorské – úspěch, nebo fiasko? Příspěvek k důsledkům pobělohorské rekatolizace na Novém Městě pražském / Re-Catholicization in the Prague towns in the period after the Battle of the White Mountain – a success or a fiasco? A contribution dealing with the consequences of Re-Catholicization after the Battle of the White Mountain in the New Town of Prague	457
<i>Jan Royt</i> , Sv. Jan Nepomucký ve vězení / St. John of Nepomuk in prison.....	473
<i>Robert R. Novotný</i> , Františkáni v Turnově / Franciscans in Turnov	481
VII. Sběratelství, investice do umění a umělecký obchod / Collecting, investment in art and art trade	489
<i>Lubomír Slavíček</i> , Sběratelství a obchod s uměním v Čechách 17. a 18. století. Stav a úkoly českého bádání / Art collecting and trade in the Czech lands of 17 th and 18 th centuries. The state and tasks of the Czech research.....	491
<i>Hana Seifertová</i> , Obrazárny – výraz sběratelské náruživosti aristokracie v období baroka / Picture galleries – an expression of the fancy of aristocracy for collecting in the Baroque period.....	539
<i>Tomáš Hladík</i> , Model oltáře sv. Václava z Vídně a Strom života z kláštera paulánů u Nové Bystrice – export a import uměleckého díla v barokních Čechách / Model of the altar of St. Wenceslas from Vienna and the Tree of Life from the Pauline Monastery at Nová Bystrice – export and import of artworks in the Baroque Bohemia	549
VIII. Barokní vzdělanost / Baroque scholarship.....	573
<i>Ivana Čornejová</i> , Barokní vzdělanost / Baroque scholarship.....	575
<i>Eva Doležalová</i> , Nadace pro jezuitský seminář a konvikt v Praze jako specifický prvek barokní kultury / Foundation for the Jesuit seminary and monastery boarding school in Prague as a specific element of the Baroque culture	583

<i>Hedvika Kuchařová</i> , Řádové koleje a domácí studia premonstrátů a cisterciáků. Náryš jedné z forem mimouniverzitního vyššího církevního školství doby baroka / Order colleges and Premonstratensian and Cistercian own study facilities	589
<i>Václav Bartůšek</i> , Elementární školství církevních řádů v českých zemích v době baroka / Elementary system of education of the religious orders in the Czech lands in the Baroque period	601
IX. Barokní Praha a barokní Evropa. Knihy, čtenáři a knižní kultura / The Baroque Prague and the Baroque Europe. Books, readers, book culture	609
<i>Jaroslava Kašparová</i> , Několik obecných poznámek na téma stav bádání v oblasti dějin knižní kultury českých zemí / Some comments on the state of research into the history of the book culture in the Czech lands	611
<i>Olga Fejtová</i> , Měšťanský čtenář 17. století a recepce aktuální barokní literatury / The burgher reader of 17 th century and reception of the current Baroque literature	629
<i>Alena Richterová</i> , Osud knihoven Bohuslava Balbína a Michala Adama Francka z Franckensteinu / The fate of the libraries of Bohuslav Balbín and Michal Adam Franck of Franckenstein	643
<i>Jiří Pokorný</i> , Česká literární produkce / The Czech literary production	653
<i>Veronika Procházková</i> , Drobné tisky z osobní knihovny kardinála Mazarina o situaci v Čechách v letech 1619–1622 / Small prints from the Cardinal Mazarin's library relating to the situation in the Czech lands in the period of 1619–1622	661
<i>Milena Lenderová</i> , Dobová francouzská literatura o Čechách a Češích barokní doby / Contemporary French literature relating to Bohemia and the Czechs of the Baroque period	667
X. Pojetí originality v barokní tvorbě. Umělecké dílny, repliky, kopie / Concept of originality in the Baroque works. Art workshops, replicas, copies.....	679
<i>Markéta Gallová</i> , Originál, nebo kopie? K pojetí originality v barokním malířství ve světle díla Karla Škréty / An original or a copy? On the concept of originality in the Baroque painting in the light of the works by Karel Škréta.....	681
<i>Stefan Bartilla</i> , Napodobování stylu v českém a německém pozdním baroku / Imitation of style in the Czech and German Late Baroque.....	705
<i>Ivana Kyzourová</i> , Pozdní gotika, nebo rané baroko? Albrecht Dürer a jeho současníci jako vzory v 17. století / Late Gothic or Early Baroque? Albrecht Dürer and his contemporaries as models in 17 th century.....	721
<i>Helena Brožková</i> , Kabinetní podmalby z dílny Daniela a Ignáce Preisslerů? / Cabinet underpaintings from the workshop of Daniel and Ignaz Preissler?.....	745

XI. Válka a mír v barokní kultuře / War and peace in the Baroque culture..... 757

- Vít Vlnas*, Válka v míru. Čechy, habsburské země a jejich armáda v období let 1648–1741. Poznámky na okraj tématu / War in peace. Bohemia, the Hapsburg lands, and their army in the period of 1648–1741. Marginal notes 759
- Petra Zelenková*, Pacatumque reget patriis virtutibus orbem. Oslava Leopolda I. a následníka trůnu arcivévody Josefa v univerzitních tezích podle Antonína Martina Lublinského (1636–1690) / Pacatumque reget patriis virtutibus orbem. Celebration of Leopold I and successor to the throne, Archduke Joseph, in the university theses after Antonín Martin Lublinský (1636–1690)..... 769
- Libor Jůn*, V bílém kabátě na Rýnu a Dunaji... Uniforma císařské armády v druhé polovině 17. a v první polovině 18. století / In the white coat on the Rhine and Danube... The uniform of the Hapsburg army in 2nd half of 17th century and 1st half of 18th century..... 803
- Václav Matoušek – Jan Šimek – Blanka Altová*, Třebel 1647. Zobrazení bojiště ve světle archeologického výzkumu / Třebel 1647. Portrayal of the battlefield in the light of the archaeological research..... 811
- Martin Mádl*, Zrcadlo Bellony. K vojensko-politickým motivům na barokním skle. Několik příkladů z Národního muzea a dalších sbírek / Mirror of Bellona. On military-political motifs on the Baroque glass. Several examples from the National Museum and other collections 835
- Evoženie Šnajdrová*, Palné zbraně v době baroka / Firearms in the Baroque period 875

XII. Barokní Praha a barokní Evropa. Divadlo a výtvarný kontext / The Baroque Prague and the Baroque Europe. Theatre and the context of visual arts..... 887

- Terézia Bardi*, Il teatro della morte. Ikonografie námětů Dobré smrti a Kristovy krve v Šoproňské sbírce jezuitských jevištních návrhů / Il teatro della morte. The iconography of the themes of the *Bona Mors* and of the *Sanguis Christi* in the Sopron Collection of Jesuit Stage Designs 889
- Martina Sošková*, Repräsentace. Teatralita. Portrait historií / Representation. Theatricality. Portrait historié 905
- Adolf Scherl*, Aby byl obraz české barokní kultury úplný / To make the picture of the Czech Baroque culture complete..... 915
- Helena Kazárová*, Barokní Čechie a Terpsichora. Taneční kultura v Čechách v kontextu barokní Evropy / The Baroque Bohemia and Terpsichora. Dancing culture in Bohemia in the context of the Baroque Europe 919
- Stanislav Bohadlo*, Role Gottfrieda Benjamina Hanckeho při uvedení italské opery do Kuksu (Kuckus-Baade), Prahy a Vratislavi (Breslau) / The Role of Gottfried Benjamin Hancke in the introduction of the Italian opera at Kuks (Kuckus-Baade), in Prague and Wrocław (Breslau) 943

<i>Kateřina Bobková – Alena Bočková, Antonín Machek – Angelus ad Aras D. Joannes Nepomucenus. Jezuitská školská hra k oslavě sv. Jana Nepomuckého / Antonín Machek – Angelus ad Aras D. Joannes Nepomucenus. The Jesuit school play celebrating St. John of Nepomuk.....</i>	955
<i>Maria Golubeva, Slavnostní a represivní kultura. Krize vnímání světa v habsburské monarchii v letech 1670–1681 (Shrnutí referátu) / Festive culture, repressive culture. A crisis of world perception in the Hapsburg Monarchy, c. 1670–1681.....</i>	975
XIII. České umění 17. a 18. století a Středomoří / Czech art of 17th and 18th centuries and the Mediterranean region.....	977
<i>Ladislav Daniel, České malířství 17. a 18. století, italské obrazy a italští malíři v Čechách / Czech painting of 17th and 18th centuries, Italian paintings and Italian painters in Bohemia.....</i>	979
<i>Pavel Štěpánek, Barokní Čechie – Barokní Iberie a Amerika / Baroque Bohemia – Baroque Iberia and America.....</i>	997
<i>Milan Togner, Italští malíři na Moravě v 17. století / Italian painters in Moravia in 17th century.....</i>	1009
XIV. Druhý život baroka / The second life of Baroque.....	1015
<i>Zdeněk Hojda, Reflexe baroka mezi Skyllou a Charybdou – zamyšlení po deseti letech / Reflection of Baroque between Scylla and Charybdis – a reminiscence after ten years.....</i>	1017
<i>Alena Janátková, Reflexe a pojetí baroka v moderně / Reflection and conception of Baroque in Modernism.....</i>	1025
<i>Milena Bartlová, Výstava Sláva barokní Čechie jako nástroj poznání / Exhibition “The Glory of the Baroque Bohemia” as a tool of knowledge.....</i>	1053
<i>Milan Kreuzzieger, Pre Post: dnešní baroko. Poznámky na okraj knihy Mieke Bal <i>Quoting Caravaggio</i> / Pre Post: the present Baroque. Marginal notes on the book by Mieke Bal <i>Quoting Caravaggio</i>.....</i>	1065
<i>Eduard Burget – Milan Kudrys, Vilém Bitnar a Kruh přátel českého baroku / Vilém Bitnar and the Circle of Friends of the Czech Baroque.....</i>	1071
Seznam vyobrazení / List of illustrations.....	1078